

Ἐν τῇ ἐνορίᾳ χρυσοπολιτίσσης Λάρνακος εἰσὶ τινος λίθου μαρμαρώδους βαθυχρόου, ὕψ. 0,26, πλ. 0,44 καὶ πᾶχ. 0,40 ὑπάρχει ἡ ἐξῆς ἐπιγραφὴ ἐν συμπληρώσει, ἣτις ἀναφέρεται διὰ τὴν γνωστὴν πόλιν Κίτιον.

Η ΠΟΛΙΣ ΣΟΔΑΜΟΝ ΣΟΔΑΜΟΥ
ΤΟΝ ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΝ ΤΟΝ ΓΥΜΝΑ
ΣΙΑΡΧΗ ΣΑΝΤΑ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑΝΟ
ΜΗΣΑΝΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ
ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΑΝΤΑ ΕΚ ΘΕΑ
ΜΕΛΙΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΕΝ ΑΥΤΩ
ΙΔΙΟΙΣ ΑΝΑΛΩΜΑΣΙΝ.

Ἐν τῇ αὐτῇ ἐνορίᾳ κατὰ τὴν βόρειον πλευρὰν τοῦ περιβόλου τοῦ ὁμωνύμου ναοῦ εὐρίσκεται ἐντετοιχιζόμενον μέγα βάθρον μαρμαρίνου, τετραγώνου ἐπίτηδες εἰς δύο πλατείας πλακάς, ὅπερ φέρει ἐπιγραφὴν τινα, ἣν ἡμεῖς διδόμεν ὡς ἐξῆς συμπεπληρωμένην:

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΚΑΙΣΑΡΑ
ΤΡΑΙΑΝΟΝ ΑΝΔΡΙΑΝΟΝ
ΣΕΒΑΣΤΟΝ

Ἐν ταῖς μνησθείσαις ἀνασκαφαῖς ἀνευρέθησαν καὶ ἕτερα ἀρχαιολογικὰ ἀντικείμενα, ἔχοντα μεγάλην σπουδαιότητα καὶ σημασίαν, ἅπερ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἡμετέρας μελέτης κρίνομεν καλὸν ἀπαριθμῆσαι:

α) Ὡραῖον ἀγάλμα ἐν φυσικῷ μεγέθει, ὠραίας τέχνης ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς, ὅπερ παριστᾷ ἄνδρα πωγωνόφορον ἐστειμένον τὴν κεφαλὴν καὶ φέροντα ποδὴν χιτῶνᾶ μετὰ ἀμικλαῖδων ἐν τοῖς ποσίν. αἱ χεῖρες εἰσὶν ἀναπεπταμέναι πρὸς τὰ ἄνω· ἡ στάσις αὐτοῦ ἐμφαίνει ἐξοχόν τι.

β) Ἀγάλμα ἀκέφαλον γυναικὸς ἱσταμένης ὀρθίας καὶ φερούσης πολύπτυχον μανδύαν· ἡ μὲν δεξιὰ χεὶρ αὐτῆς ὑπάρχει, ἡ δὲ ἀριστερὰ ἐλλείπει ἀπὸ τοῦ ὥμου· καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ χεὶρὶ κρατεῖ κόσμημά τι ἐν εἵδει ἐσόπτρου. Τὸ ἀγάλμα τοῦτο πιθανὸν νὰ ᾖ τῆς Ἀφροδίτης, διότι τὸ ἐσόπτρον ὡς κόσμημα παρ' ἀρχαίους, καθ' ὃ μένεται ὁ Ἀθήναιος ἀναφέρεται αὐτῇ τῇ θεᾷ.

γ) Προτομὴ ἡ κεφαλὴ γυναικὸς ὠραίας, ἔργον καλλιτεχνικὸν ἐξοχόν, ἐν ᾧ ἀναφαίνεται ἡ ἐμφυτος εὐφυΐα τοῦ γλύπτου καὶ ἡ δεξιότης αὐτοῦ.

δ) Διαφόρου μεγέθους πῆλινα ἀγάλματα παριστώντα διαφόρους θεότητας. Ἡ χρῆσις τῶν πηλίνων ἀγαλμάτων ἐντελὲς δὲν ἐπαύσε ποτε παρ' Ἑλλήσι, καὶ μέχρι τῶν ἐσχάτων χρόνων ἀπαντῶμεν οὐ μόνον ἀνδριάντας ἐκ τοιαύτης ὕλης κατεσκευασμένους ἀλλ' ἔτι καὶ μικρῶν ναῶν θριγγοῦς κεκοσμημένους δι' ὠραιότατων πηλίνων ἀναγλύφων, ἅτινα ἦσαν ἀντίγραφα τῶν λιθίνων ἀναγλύφων ἄλλων μεγαλειτέρων ναῶν· εἰσέτι δὲ ταῦτα τὰ ἐξ ὑπτῆς γῆς ἀγάλματα

(terra cotta) ἐτίθεντο ὡς κόσμος καὶ πρότυπα ἔργα ἐν οἰκίαις καὶ στοαῖς.

ε) Σαρκοφάγος κεκοσμημένος δι' ἀναγλύφων παριστῶντων σκηναὺς δημητρικὰς ἢ διονυσιακὰς ἢ ἐκ τοῦ μύθου τῆς Ψυχῆς καὶ τοῦ Ἑρωτος, ἐμβληματικῶς τὴν τῆς ψυχῆς ἀθανασίαν αἰνιτομένους.

στ) Ἀγάλμα ἀνδρὸς ἐν μικρῷ σχήματι ἐξ ὀπτῆς γῆς σωζόμενον μόνον ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ καὶ κάτω.

ζ) Δύο Ἑρμαῖ ἤτοι δύο ἀγάλματα συνιστάμενα ἐκ κεφαλῆς κυρίως τῆς τοῦ θεοῦ Ἑρμοῦ· αὐτὰ ἐτίθεντο ἐπὶ τετραγώνου στήλης, ἥς τὸ ὕψος ἦν ἀνάλογον πρὸς τὸ ἀνάστημα τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος. Οἱ Ἑρμαῖ ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις χρόνοις ἐδήλουν τὸ σύμβολον τοῦ ἐμπορίου, τῆς ὁδοπορίας, τῶν ὁδῶν, τῶν ὁρίων κλπ.

η) Νανώδη καὶ γελοῖα τὸ σχῆμα ἀγάλματα. Τὰ παράδοξα ταῦτα ἀγάλματα νομίζομεν ὅτι εἰσὶ θεότητες τῶν Φοινίκων, οὓς ἐθεώρουν προστάτας αὐτῶν. Ταῦτα ἐκαλοῦντο *πάταικοι* καὶ *πολλάκις*, καθ' Ἡρόδοτον, ἐτίθεντο καὶ ἐπὶ τῆς πύμνης τῶν πλοίων αὐτῶν.

θ) Προτομὴ ἀγάλματος θεότητος τινος ὁμοίος ὁμοίος τοῖς Ἑρμαῖς ἴσως τῆς Οὐρανίας Ἀφροδίτης τῆς λατρευομένης ἐν Κίτῳ.

Ἐκτὸς τῶν καλλιτεχνικῶν τούτων ἔργων τῶν ἐκχυσθέντων ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τούτων εὐρέθησαν Ἑλληνικαὶ κυπριακοὶ γράμματα ἐπιγραφαί, ὡς καὶ τινες Φοινικικαὶ αἰσθηματικαί, ἐξ ὧν μεθερμηνεύσαντες μίαν παραθέτομεν αὐτὴν.

„Ἀβδόξιμος υἱὸς Καλβαλίμου υἱοῦ Νικοκλέους.“

Τὴν αὐτὴν ἐπιγραφὴν ἐξήγησεν Ἰταλιστὴ καὶ ὁ Truqui, ὅστις λέγει ὅτι τὸ ὄνομα *Καλβάλιμος* δηλοῖ πιστὸν ὁπαδὸν τῶν Θεῶν.

Ὑπάρχουσι παρ' ἡμῶν καὶ ἕτεραι φοινικικαὶ ἐπιγραφαὶ μεγάλης σπουδαιότητος ἐρμηνευθεῖσαι Ἑλληνιστὶ παρ' ἡμῶν, ὡς καὶ συλλογὴ τις νομισμάτων μεθ' Ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν κατὰ τὴν πρώτην περίοδον. Ταῦτα μὴ ἀνερχόμενα πέραν τοῦ ἔκτου αἰῶνος π. χ. παριστῶσιν ἐπὶ μὲν τοῦ ἐνὸς μέρους γυναικᾶ πτερωτὴν, βαδίζουσαν κεκλιμένους τοῖς γόνασιν ἐπὶ κωνικῆς στήλης ἴσως τοῦ ἀγάλματος, ὑφ' ὃ ἐτιμᾶτο ἐν Πάφῳ ἡ Ἀφροδίτη, καὶ αἵρουσαν τὸν ἐξ οὐρανοῦ πεσόντα ἀστέρα, ἐπὶ δὲ τοῦ ἐτέρου κύκνον, ὃς ἦν, ὡς γνωστὸν, σύμβολον τῆς Ἀφροδίτης, καὶ τοῦ Ἀδωνιδος· ὑπάρχουσι δὲ καὶ τινα φοινικικὰ νομίσματα, ἐξ ὧν βεβαιούμεθα ὅτι τὸ Κίτιον διετέλεσεν ὃν Φοινικικὴ πόλις μέχρι τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Δίδοντες τό γε νῦν πέραν ἐν τῇ παρούσῃ μελέτῃ ἡμῶν οὐδαμῶς δυνάμεθα ἀρνηθῆναι ὅτι οἱ ἀλληλοδιαδόχως ἄρξαντες Κύπρου Φοίνικες, Ἀσσύριοι, Αἰγύπτιοι καὶ Πέρσαι, ἔσχον μεγίστην ἐπιβρόχην ἐπὶ τοῦ καθόλου βίου τῶν Κυπρίων.

ΦΡΑ ΔΙΑΒΟΛΟΣ.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ.

(τέλος.)

„Εἶναι βαρέα καὶ ἄξια θανατικῆς ποινῆς τὰ κακούργημά τα·“ ἠρώτησεν ὁ ἡγεμὼν, παρατηρῶν μετὰ προφανοῦς ἐνδιαφέροντος τὸν ὠραῖον νεανίαν. „Μάλιστα“ ἀπεκρίνατο ὁ δικαστικὸς ὑπάλληλος. „Ἦτο ὁ ἀρχηγὸς ληστρικῆς συμμορίας, ἐνδικοιμένης ἐπὶ τῶν ὁρέων Abruzzi ὁπόθεν διέσπειρε τὸν φόβον καὶ τὴν φρίκην εἰς ἅπασαν τὴν χώραν.“

„Καὶ δὲν ἐφοβεῖτο τὸν Θεόν·“ εἶπεν ὁ ἡγεμὼν αὐστηρῶς.

„Ἐξήσκουν μόνον τὸ δίκαιον τῆς ἀνταποδόσεως“ ἀπεκρίθη ὁ νεαρὸς δεσμώτης, λαμβάνων ἤδη τὸν λόγον, „μόνον τοὺς πλουσίους καὶ ἀσώτους διαφθορεῖς ἐτιμώρησα, μόνον τοὺς καταπιεστάς τῆς πτωχίας τὰ ἀδίκως ἀποκτηθέντα χρήματα ἀφῆρεσα καὶ ἀπέδωκα εἰς τοὺς πιεσθέντας.“

„Ἡ πρᾶξις ὅμως αὕτη δὲν ἦτο τῆς δικαιοδοσίας σου“ ἀπήντησεν ὁ Ροῦφρος, „ἀν συνέβη τι ἀδίκημα εἰς τοὺς πτωχοὺς, ἡδύναντο αὐτοὶ νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν βοήθειαν τῶν ἀρχῶν.“

Ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ ληστάρχου ἀνέλαμψε σαρκαστικὸν μειδίαμα.

„Ἄν τοῦτο ἦτο δυνατόν, οὐδέποτε θὰ ἐγινόμην ληστής. Οὐδέποτε οἱ πένητες εὗρον εἰς τὰ παράπονά των ἀκρόασιν, ἐτι δ' ὀλιγώτερον βοήθειαν, ἀλλ' αἱ ἀρχαὶ ἦσαν σύμφωνοι μὲ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς ἐνεθάρρουν οὕτω εἰς τὰς δεινότερας παρεκτροπὰς. Εἰς μάτην ἐζήτουν οἱ ἀδικούμενοι τὴν δικαιοσύνην ἐν τῇ χώρᾳ μας, οἱ δικασταὶ ὑπῆρχον μόνον διὰ τοὺς πλουσίους κτηματίας, ὅφ' ὧν διεφθείροντο διὰ χρημάτων.“

„Ψεύδεσαι!“ εἶπεν ὀργίλως ὁ ὑπάλληλος διακόπτων τὸν ἀρχιληστήν.

Ὁ ἡγεμὼν ἔνευσε τῷ ὑπαλλήλῳ νὰ σιωπήσῃ. „Δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ“ διέταξεν „εἰς ὅσα λέγει, ἐνυπάρχει ἴσως πυρὴν τις ἀληθείας.“

„Ὁρκίζομαι εἰς τὴν ψυχὴν μου ὅτι ὅλα, ὅλα ὅσα λέγω εἶναι ἡ καθαρὰ ἀλήθεια“, ἐξηκολούθησεν ὁ δεσμώτης, ἐνῶ ὁ Ροῦφρος ἔνευεν ἐλαφρῶς καὶ σχεδὸν ἀνεπαίσθητως. „Πολύκις ἤκουσα μὲ τὰ ἴδια ὦτά μου τοὺς θρήνους τῶν πτωχῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἀφήρουν καὶ τὴν τελευταίαν αἴγα ἐκ τῆς μάνδρας, καὶ τὸ τελευταῖον λεπτὸν ἐκ τοῦ θυλακίου· κατελαμβανόμεν ὑπὸ σφοδρᾶς ἀγανακτήσεως ὁσάκις οἱ κλητῆρες ἤρχοντο νὰ εἰσπράξωσι καθυστεροῦντας φόρους καὶ μὴ εὕρισκοντες χρήματα ἥρπαζον πᾶν τὸ προστυχὸν ψυχρῶς καὶ ἀνοικτιρμῶνως. Οἱ ἐκτελεστικοὶ ὑπάλληλοι διήρχοντο τὰς κώμας ἐπὶ ἀμαξῶν καὶ ὁσάκις ἐτελείονον τὸ θλιβερὸν αὐτῶν ἡμερήσιον ἔργον αἱ ἀμαξαὶ ἦσαν φορτωμέναι μὲ παντὸς εἶδους κατασχεθέντα ἀντικείμενα. Τὰς λαμπράς ὅμως ἐπαύλεις τῶν εὐπατριδῶν παρήρχοντο οἱ δικαστικοὶ ὑπάλληλοι ἀπαρτηρήτους· οἱ πλούσιοι εὐπατρίδαι, κεκτημένοι τὸ προνόμιον τῆς τάξεώς των, ἦσαν ἀπηλλαγμένοι παντὸς φόρου. Τότε, κύριε, ἀνέβραζεν ἐξ ὀργῆς τὸ αἷμά μου. Ἐκεῖ χλιδὴ καὶ ἀσωτία, ἐδῶ πενία καὶ ἐλεεινότης. Ἀπεφάσισα λοιπὸν καὶ ἐγὼ τὰς ἀντιθέσεις ταύτας καὶ ἀνωμαλίας κατὰ τὸ δυνατόν νὰ ἱσοπεδώσω.“

Ὁ ἡγεμὼν εἶχεν ἔγερθῃ καὶ ἤρχισε νὰ περιπατῇ ἐν τῷ δωματίῳ σκεπτικῶς καὶ σύννους. Αἰφνης ἐστάθη πρὸ τοῦ καταδίκου.

„Πῶς ὀνομάζεσαι;“ ἠρώτησε παρατηρῶν αὐτὸν ἐκ νέου.

„Μιχαὴλ Πέτσος εἶνε τὸ ὄνομά μου“ ἀπήντησεν ὁ ληστής.

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας ἡγέρθη ἐκπληκτος ὁ γραμματεὺς τοῦ Ροῦφρου, παρετήρησε μετὰ προσοχῆς τὸν ληστήν εἰς τὸ πρόσωπον καὶ ἔσπευσεν εἶτα πρὸς αὐτόν.

„Πάτερ Ἀγγελε, εἶσαι σὺ πραγματικῶς; ὁ συμμαθητής μου ἐν τῇ ἱερατικῇ σχολῇ καὶ ὁ συνάδελφός μου ἐν τῷ μοναστηρίῳ;“ ἐφώνησε μετὰ ζωηρότητος.

„Εγὼ εἶμαι, Βερνάρδε“ ἀπήντησεν ἐκεῖνος σιγῇ τῇ φωνῇ καὶ ἐφαίνετο ἀγωνιζόμενος ὅπως καταστείλῃ τὴν συγκίνησιν του. „Εἶμαι ὁ παλαιός σου σύντροφος τῆς παιδικῆς καὶ νεανικῆς ἡμῶν ἡλικίας. Ἄλλ' ἀπεδύην τὸ μοναχικὸν σχῆμα καὶ διήγαγον ἀκόλαστον βίον μετὰ ἀγρίων, ἀδαμάστων συντρόφων. Αἱ χεῖρές μου εἶναι μεμιασμέναι μὲ ἀνθρώπινον αἷμα, Βερνάρδε, μὴ μολύνῃς τὰς ἰδικάς σου διὰ τῆς ἐπαφῆς αὐτῶν.“

Ὁ ἡγεμὼν ἐπλησίασε τοὺς δύο φίλους.

„Πατὴρ Ἀγγελο! — οὕτως ὀνομάζεσαι;“ ἠρώτησε τὸν

ληστήν. „Τὸ ὄνομα τοῦτο δὲν ἀρμόζει εἰς τὸ αἵματῆρόν σου ἐπάγγελμα.“

„Κατέλιπον τὸ ὄνομα τοῦτο ἐν τῇ μονῇ, ὅτε ἐπανήλθον εἰς τὸν κόσμον καὶ τα τρικυμιώδη κύματα τοῦ βίου μὲ συνεκάλυψαν“, ἀπήντησεν ὁ δεσμώτης. „Οἱ σύντροφοί μου μὲ ὠνόμασαν τρελλὸν Μιχαὴλ, διότι δὲν ὠπισθοχώρουν ἀπέναντι οὐδενὸς τολμηματος, οἱ δὲ πλούσιοι, τῶν ὁποίων ἡ συνείδησις καὶ αἱ χεῖρες δὲν ἦσαν καθαραί, κατελαμβάνοντο ὑπὸ φόβου καὶ τρόμου, ὁσάκις ἤκουον τὸ ὄνομά μου.“ Πάλιν ἔνευσε ὁ ἡγεμὼν μὲ τὴν κεφαλὴν, ὥσαντι ἐπεδοκίμαζε τὰς σκέψεις, αἵτινες ἀπησχόλουν τὸ πνεῦμά του.

„Θέλεις νὰ ὑπηρετήσῃς τὴν βασιλείαν, παιδί μου;“ ἠρώτησεν αἰφνης ἀτενίζων ἐταστικῶς τὸν πρώην ἀρχιληστήν.

„Μὲ τὸ σῶμά μου καὶ μὲ τὴν ψυχὴν μου, Κύριε“ ἐφώνησεν ὁ Πέτσος, „καὶ ἂν δυνηθῶ καὶ ἐγὼ νὰ συντελέσω, ὅπως οἱ Γάλλοι ἐκδιωχθῶσιν ἐκ τῆς ὠραίας ἡμῶν Ἰταλίας, προθύμως θὰ θυσιάσω τὸ αἷμά μου καὶ τὴν ζωὴν μου.“

„Καλὰ λοιπὸν, εἶσαι ἐλεύθερος“, εἶπεν ὁ Ροῦφρος, καὶ πρὸς τὸν ὑπάλληλον στραφεὶς προσέειπεν: „Ἄς ἀφαιρεθῶσιν ἀπ' αὐτοῦ αἱ ἀλύσεις καὶ ἄς ἐπανέλθῃ πρὸς ἐμέ.“

Ἀνωρθωμένος ἴστατο ἐνώπιον τοῦ ἡγεμόνος ὁ δεσμώτης οὐχὶ ὡς κακοῦργος, ἀλλὰ ὡς ἥρως. Τὸ ὠραῖον καὶ εὐρωστον σῶμά του ἐφαίνετο ὑψηλότερον καὶ εὐρύτερον, ἡ κεφαλὴ ὠρθοῦτο ὑπερηφανωτέρα καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἀπῆστραπτον τολμηρότεροι. Μὲ ἰσχυρὰν κίνησιν ἀνύψωσε τὸν δεξιὸν βραχίονα, ὡς νὰ ἐμελλε νὰ ἐρκισθῇ, καὶ μεγαλοφώνως εἶπεν. „Εὐχαριστῶ, μυριάκις σὰς εὐχαριστῶ. Δὲν θὰ διαψεύσω τὰς προσδοκίας σας. Ἄν ἐν τῷ μοναστηρίῳ πρότερον μὲ ὠνόμαζον πατέρ' Ἀγγελον (Fra Angelo), θέλω ἀπὸ τοῦδε νὰ ὀνομάζωμαι πάτερ Διάβολος (Fra Diavolo), καὶ ὡς ὁ Ἑσωφόρος θὰ προσέρχομαι πρὸς τοὺς Γάλλους, ὥστε ὅταν μὲ βλέπωσι πλησιάζοντα νὰ νομίζουσιν ὅτι πλησιάζει ἡ τελευταία των στιγμὴ.“ Ταῦτα εἰπὼν ἐξῆλθε τῆς αἰθούσης συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ δικαστικοῦ ὑπαλλήλου.

2.

Ἐπὶ τῆς πόλεως Ἰτρι ἐβασίλευε λαμπρά, γνησίᾳ Ἰταλικῇ ἐσπέρα ἰουνίου. Θωπευτικῶς ἐκίνει τὰ φυλλώματα τῶν πιτύων ἐλαφρὸς ἄνεμος, ὅστις ἀπὸ τοῦ τυρρηνικοῦ πελάγους πνέων ἔφερεν εἰς τὴν πόλιν τὸ ἄρωμα τῶν ἡνθισμένων ἐλαιῶνων, οἱ ὁποῖοι ἐκάλυπτον τὰς ἐλαφρῶς κεκλιμένας τῶν ὀρέων κλιτύας. Ὅπισθεν τῆς ἀρχαίας κατηρειπωμένης ἀκροπόλεως ὑפוῦτο βραδέως καὶ ὑπερηφάνως ὁ λαμπρὸς δίσκος τῆς σελήνης καὶ ἔχεε τὸ ἀργυρόχρουν φῶς του ἐπὶ τῶν ἀγρῶν, οἵτινες ἐξετείνοντο ἡρεμοὶ καὶ εἰρηνικοί, ὡς νὰ μὴ εἶχε ποτὲ διαταράξῃ τὴν ἡσυχίαν των ἡ κλαγγὴ τῶν ὅπλων καὶ ἡ βροντὴ τῶν τηλεβόλων. Ἐπὶ τῶν ὀροφῶν τῶν οἰκῶν καὶ ἐν τοῖς κήποις οἱ κάτοικοι ἀνέπνεον τὸν δροσερὸν ἀέρα τῆς ἐσπέρας τὸν τοσούτω ποθητὸν μετὰ τὴν καυστικὴν τοῦ θέρους ἡμέραν, ἐνῶ οἱ νεανία κατὰ ὁμάδας ἐπορεύοντο γελῶντες καὶ συνδιαλεγόμενοι μετὰ τῶν βατομορεῶν, αἵτινες περιέφραττον τὰς ἐπὶ τῶν δασωδῶν ὀρέων ἀγρούσας ἀτραπούς. Εἰς ἓνα ἐκ τῶν στενῶν τούτων δρόμων, ἄγοντα πρὸς τὰ ἐρείπια τῆς ἀκροπόλεως, ἴστατο εἰκὼν τῆς Παναγίας περικαλυπτομένη ὑπὸ πυκνῶν μурσινῶν, καὶ ἀγρίων ῥόδων. Τὸ πρόσωπον τῆς Παναγίας ἦτο ἐξωγραφημένον μὲ ἀνοικτὰ χρώματα ἐπὶ ξύλου καὶ περιεστεμμένον μὲ στέφανον τεχνητῶν ἐκ χάρτου ἀνθέων. Ἐκ τοῦ ἀνέμου καὶ τῆς βροχῆς εἶχον γεῖναι ὠχρὰ τὰ χρώματα καὶ ἡ ζωγραφία μόλις διε-

κρίνετο· ἐν τούτοις οὐδεὶς παρήρχετο ἐκείθεν χωρὶς νὰ προσευχηθῇ καὶ ἀπευθύνῃ θερμὴν τινα παράκλησιν πρὸς τὴν μητέρα τοῦ Θεοῦ.

Ἡ δὲ εὐρίσκετο πρὸ τῆς εἰκόνης γονυπετῆς κόρη, βεβυθισμένη εἰς σιωπηλὴν, διάπυρον προσευχὴν, ὡς ἐφαίνετο ἐκ τῶν εὐλαβῶς συμπεπλεγμένων χειρῶν, τῶν ἐλαφρῶς τρεμόντων χειλέων καὶ τῶν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀνυψουμένων πρὸς τὸν οὐρανὸν δακρυβρέκτων ὀμμάτων.

Τὸ πρόσωπόν της, περιβαλλόμενον ὑπὸ μελαίνης πυκνοτάτης κόμης, ἦτο ὠραῖον καὶ ζωηρόν, ἀλλ' εἰς τοὺς βαθεῖς, ἡμαυρωμένους ὀφθαλμοὺς ἐφαίνετο ἐξωγραφημένη βαθυτάτη, ἐνδόμυχος λύπη. Βαρεῖα θλίψις ἐπέζεε τὴν καρδίαν της, καὶ ἐνταῦθα πρὸ τῆς εἰκόνης τῆς Παναγίας ἐζήτει παρηγορίαν καὶ βοήθειαν. Οὐδὲν ἐτάρασεν αὐτὴν ἐν τῇ θερμῇ προσευχῇ της. Οὐδὲν ἐπρόσχευεν εἰς τὰ μακρόθεν ἠχοῦντα τῶν εὐθύμων νεανιῶν καὶ νεανίδων ἄσματα, οὐδὲ ἡσθάνετο ὅτι ἡ νύξ καθίστατο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον σκοτεινότερα.

Αἰφνης ἐφάνη ἀνὴρ τις μὲ τὰ ἐλαφρά του σανδάλια σιωπηλῶς βαδίζων ἐν τῇ ἀτραπῷ τῇ ἀγορῇ ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως εἰς τὴν πόλιν Ἰτρι. Παρατηρήσας τὴν νεάνίδα γονυπετὴ πρὸ τῆς εἰκόνης ἐφάνη πρὸς στιγμὴν δισταζών, εἰτα ἐπλησίασε σιγαλὰ καὶ παρατηρῶν μετὰ προσοχῆς, ὅπως ἀναγνώριση τὴν κόρην, ἔθηκεν ἐλαφρῶς τὴν χεῖρά του ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς προσευχομένης. Ἐντρομος ἀνεσκίρτησεν ἡ κόρη, μὲ ἐλαφρὰν ἐκπλήξεως κραυγὴν, καὶ περιεπτύχθη, ὡς νὰ ἐζήτει βοήθειαν, τὸν ζῦλινόν πάσσαλον ἐφ' οὗ ἐστηρίζετο ἡ εἰκὼν τῆς Παναγίας.

Ὁ ξένος ἴστατο μὲ τεταμένους τοὺς βραχίονας πρὸ αὐτῆς καὶ τὰ τρέμοντα χεῖλη του ἐπρόφεραν σιγαλὰ τὸ ὄνομα: „Μαριέττα.“ Ἀλλὰ τὸ κοράσιον ἴστατο ἀκίνητον ἐκ τοῦ τρόμου καὶ παρῆλθε αὐτὸν μετὰ φρίκης, ὡς νὰ ἦτο φάντασμα.

„Μαριέττα“ ἐψιθύρισεν ἐκ νέου ὁ ἀνὴρ „δὲν μὲ γνωρίζεις πλέον;“

Ἡ κόρη ἐποίησε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ.

Τότε ἐπλησίασεν ἐκεῖνος καὶ ἔλαβεν αὐτὴν ἐκ τῆς δεξιᾶς. Μόλις ἡ κόρη ἡσθάνθη τὴν ἰσχυράν, θερμὴν του χεῖρα ἐν τῇ ἰδικῇ της, ἐβεβαίωθη πλέον ἔτι δὲν ἦτο φάντασμα, καὶ ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας του. Ἐπὶ μακρὸν ἴσταντο ἐνηγκαλισμένοι καὶ συνεσιγμένοι, ὡς δύο ἄνθρωποι οἱ ὅποιοι νομίζοντες ὅτι αἰωνίως θὰ ἦναι χωρισμένοι ἐπαναβλέπουσιν αἰφνης ἀλλήλους.

„Εἶσαι λοιπὸν ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς ὁ ἀγαπητός μου, ὁ καλός μου, ὁ τρελλός μου Μηχαήλ;“ εἶπεν ἐπὶ τέλους ἡ Μαριέττα μὲ φωνὴν ἐκφράζουσαν ἀπειρον ἀγάπην καὶ τρυφερότητα. „Ἡ Παναγία εἰσήκουσε τὴν δέησίν μου καὶ σὲ ἡλευθέρωσεν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ δημίου. Ἀλλὰ ποῦ θὰ κρυφθῇς διὰ νὰ μὴ σὲ συλλάβωσι πάλιν καὶ σὲ φυλακίσωσιν;“

„Μὴ φοβεῖσαι, Μαριέττα, εἰμαι ἐλευθερός καὶ κἀνὲς δὲν τολμᾷ νὰ μοῦ κάμῃ τίποτε“, εἶπεν ὁ Πέτσος, ἐνῶ περιεπάτει, κρατῶν ἐκ τῆς χειρὸς τὴν ἐρωμένην του, ἐπὶ τῆς ἀτραπῷ ὑπὸ τὸ φέγγος τῆς σελήνης. Ὁ γενικὸς ἀντιπρόσωπος τοῦ βασιλέως, ὁ πρίγκηψ Ροῦφφος μοι ἀπένειμε χάριν καὶ μὲ ἐπεφόρτισε μὲ τὸν σχηματισμὸν ἐπικουρικοῦ στρατεύματος, τοῦ ὁποῦ μὲ διώρισε συνταγματάρχην. Ἡ πρώτη μου σκέψις ἦτο νὰ ἔλθω πρὸς σέ, Μαριέττα, ὅπως σοὶ ἀναγγείλω τὴν χαρμύσιν εἰδῇσιν. Αὐριον πηγαίνω εἰς Γαέταν, ὅπου σκοπεύω νὰ συλλέξω τοὺς ἀπαιτούμενους στρατιώτας.“

„Καὶ ἔπειτα πηγαίνεις καὶ σὺ εἰς τὸν πόλεμον;“ ἠρώτησεν ἡ νεᾶνις μετὰ τρεμούσης φωνῆς.

„Βέβαια“, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος „ἐναντίον τῶν Γάλλων. Πρέπει νὰ μὲ γνωρίσουν καὶ νὰ μάθουν νὰ μὲ φοβοῦνται.“

Ἡ Μαριέττα ἐρρίψεν ἀνήσυχον βλέμμα ἐπὶ τοῦ νεανίου. „Οἱ Γάλλοι εἶναι ἐχθροὶ τοῦ βασιλέως μας“, ἔλεγε σιγαλὰ, „δὲν θὰ εὕρης ἔλεος, ἀν πέσης εἰς τὰς χεῖράς των.“

„Αὐτὸ δὲν θὰ συμβῇ, Μαριέττα. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη διέφυγον τὰς ἐνέδρας τῶν ἀστυνομικῶν κλητῶν μας, οἱ ὅποιοι γνωρίζουν ὅλα τὰ βουνὰ μὲ τὴν σπιθαμὴν, καὶ τώρα νὰ φοβηθῶ τοὺς Γάλλους, οἱ ὅποιοι εἶναι ξένοι εἰς τὴν χώραν μας;“

Ἡ νεᾶνις οὐδὲν ἀπεκρίθη· εἶχε πεποιθῇσιν εἰς τὴν τόλμην καὶ τὴν πανουργίαν τοῦ ἐραστοῦ της. Σφιγκτὰ ἐκρατεῖτο ἀπὸ τὸν βραχίονά του κατὰ τὴν κατωφέρειαν, καὶ ὅτε ἐφθασαν ἀμφοτέροι εἰς τὴν κατοικίαν τῆς Μαριέττας, ὁ Πέτσος ἀπεχαιρέτησε τὴν ἐρωμένην του διὰ νὰ ἀναχωρήσῃ.

„Ἄν περιπέσω εἰς κίνδυνον, θὰ εὕρω βεβαίως ἄσυλον εἰς τὴν κατοικίαν σου, ὡς πρότερον“, εἶπε περιπτυσσόμενος τὴν Μαριέτταν.

„Εἶθε νὰ μὴ παρουσιασθῇ αὐτὴ ἡ ἀνάγκη“, ἀπήντησεν ἡ κόρη. „Ἄν ὅμως χρειασθῇς καταφύγιον, εἰς κανὲν ἄλλο μέρος δὲν δύνασαι νὰ εἶσαι τόσον ἀσφαλὴς ὅσον πλησίον μου.“

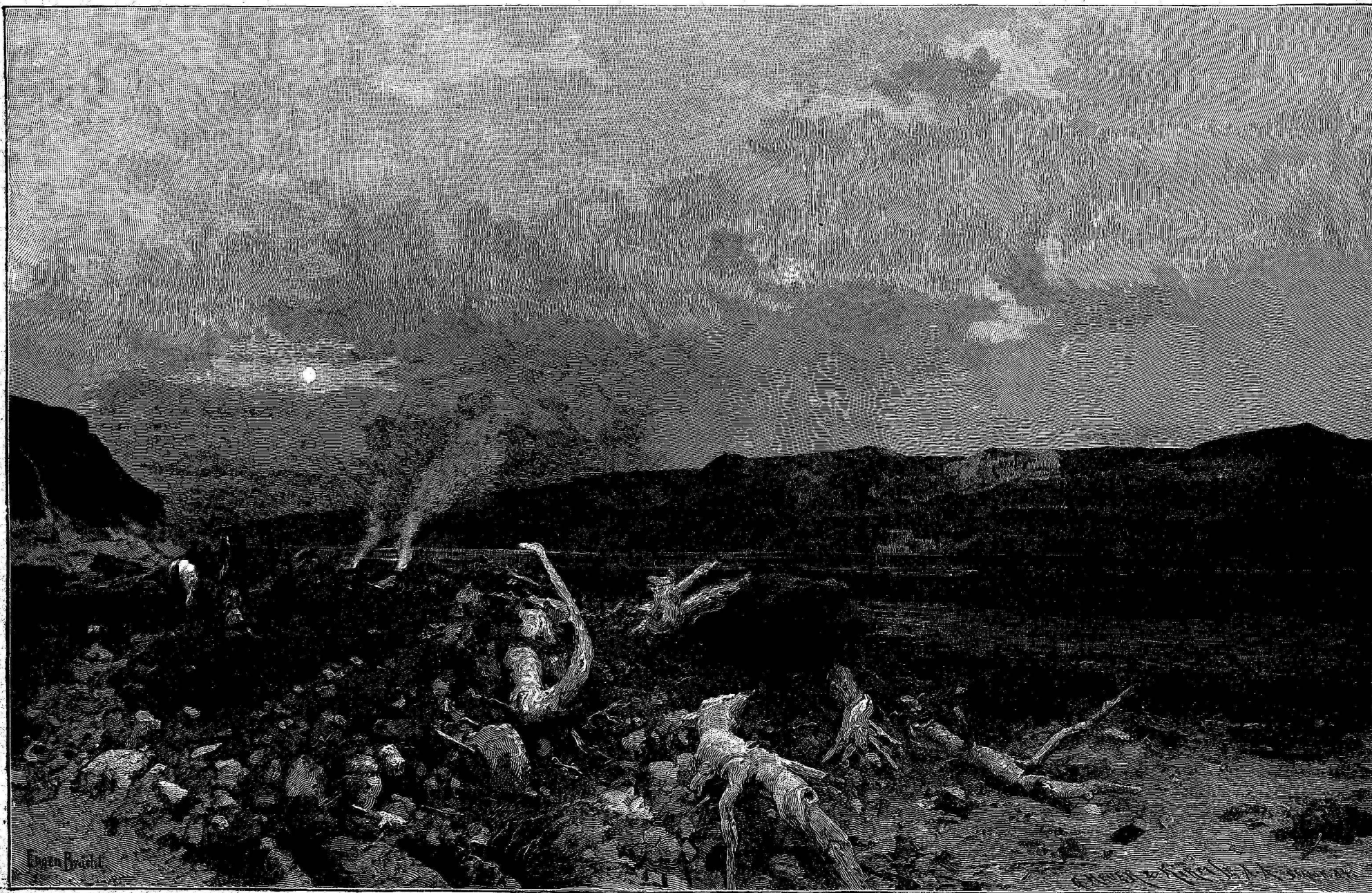
„Ἐντὸς ὀλίγου θὰ σὲ ἐπανιδῶ, Μαριέττα. Ἀπὸ τὴν Γαέταν ἕως εἰς τὸ Ἰτρι δὲν εἶνε μακρὰν“, εἶπεν ὁ Πέτσος ἀποσυρόμενος ἡρέμα ἐκ τῶν βραχιόνων τῆς νεάνιδος. Εἰτα ἀπέθηκεν ἐν ἔτι τελευταῖον φίλημα ἐπὶ τῶν χειλέων της καὶ ἀπεμακρύνθη ἐσπευσμένως εἰς τοὺς ἀγρούς ὑπὸ τὸ φέγγος τῆς σελήνης. Μετὰ ζήλου ἤρξατο νὰ συλλέγῃ ὁ πρῶν ἀρχιληστής καὶ νῦν βασιλικὸς συνταγματάρχης τὸν ἀπαιτούμενον ἀριθμὸν στρατιωτῶν, ὅπως πράγματι καταλάβῃ τὴν ἀπόνεμηθεῖσαν αὐτῷ θέσιν. Πολλὰ μέλη τῆς προτέρας ληστρικῆς συμμορίας του προσῆλθον πάλιν πρὸς αὐτόν, καὶ ὁ Πέτσος δὲν τοὺς ἀπέπεμψε.

Ἐν Καλαβρίᾳ εἶχον σχηματισθῇ ὡσαύτως, ὑπὸ τοῦ γενικοῦ τοποτηρητοῦ ὑποστηριζόμενα, πολυἀριθμα σώματα ἐπαγγελλόμενα δῆθεν νὰ ὑπερμαχῶσιν ὑπὲρ τῆς βασιλείας, πράγματι ὅμως δὲν διέφερον πολὺ τῶν συνήθων ληστρικῶν συμμοριῶν. Οἱ ἐπὶ τῶν ἀγρίων ὄρεων Abruzzi διασκορπισθέντες Λαζαρώνοι ἐσπευσαν καὶ αὐτοὶ νὰ στρατολογήθωσιν· ἐπέπεσον κατὰ τῶν πλουσιῶν, ὅσους ὑπόπτειον ὅτι ἔχουσι δημοκρατικὰ φρονήματα, ἐνέπηρσαν τὰς ἐπαύλους των, διήρπασαν πᾶν ὅτι εὕρισκον πρὸ τῶν χειρῶν των, καὶ ἐφόνευον ἀνηλεῶς πάντα ἀνδιστάμενον.

Ἐξ ὅλων τῶν ἀρχιληστῶν, τῶν ὁποίων τὸ ὄνομα ἐπροφέρετο ὑπὸ τῶν δημοκρατικῶν μετὰ φόβου καὶ φρίκης, ὁ φοβερώτατος ἦτο ὁ Πέτσος, ὅστις πράγματι εἶχεν ἤδη προσλάβῃ τὸ ὄνομα Fra Diavolo. Οὐδέποτε ἐφείδετο τῶν ἐχθρῶν τοῦ βασιλέως οὔτε τῶν εὐπόρων τάξεων, ἀφ' ἐτέρου δὲ τὸ παράτολμον θάρρος του καὶ ἡ πασίγνωστος αὐτοῦ πρὸς τοὺς πτωχοὺς φιλανθρωπία περιέβαλλον αὐτόν μὲ μυστηριώδη τινὰ αἴγλην, ἥτις καθίστα αὐτὸν ἀντικείμενον θαυμασμοῦ παρὰ τῷ λαῷ. Πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἠκούετο τὸ ὄνομα Fra Diavolo· ἐκυκλοφόρουν περὶ αὐτοῦ αἱ μᾶλλον παράδοξοι καὶ ἀλλόκοτοι φήμει, καὶ οἱ Πιφφεράροι ἐξύμουν αὐτὸν εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ εἰς τὰ δημόσια καταστήματα δι' ὑπερβολικῶν ὕμνων, ὡς μέγιστον ἐθνικὸν ἥρωα.

Αἰφνης τῇ 27. Δεκεμβρίου 1805 ὁ Ναπολεὼν ὑπέγραψε τὸ ψήφισμα, ὅπερ ἐν τῇ γνωστῇ αὐτοῦ λακωνικῇ συνθέσει περιεῖχε τὰς λέξεις: „Ἡ δυναστεία τῶν Βουρβόνων ἐν Νεαπόλει ἔπαυσε νὰ βασιλεύῃ.“

Χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸν οἱ Γάλλοι, ὑπὸ τὸν Ἰωσήφ Βοναπάρτε, τὸν ἀδελφὸν τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ τὸν ἀνδρεῖον

ΕΣΠΕΡΙΝΟΝ ΣΚΙΟΦΩΣ ΕΝ ΤΗ ΝΕΚΡῃ ΘΑΛΑΣΣῃ

Εἰκὼν κατὰ τὴν ἑλαιογραφίαν Εὐγενίου Bracht.

στρατάρχην Μασσέναν εισέβαλον εἰς τὴν χώραν τῆς Νεαπόλεως. Κατὰ τῶν ἡσκημένων καὶ δεδοκιμασμένων τούτων μαχητῶν τὰ ἄτακτα καὶ ἄνευ στρατιωτικῆς πειθαρχίας στίφη τῶν ληστῶν καὶ Λαζαρόνων δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀντιστῶσιν· ἄνευ σχεδὸν μάχης ὑπεχώρησαν, καὶ τῇ 30. Μαρτίου 1806 ἀνέβη ὁ Ἰωσήφ ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ τῆς Νεαπόλεως θρόνου. Ἡ πρώτη φροντίς τοῦ νέου βασιλέως ἦτο νὰ καθαρίσῃ τὴν χώραν ἀπὸ τὰς ἀναριθμήτους συμμορίας τῶν ληστῶν, οἵτινες εἶχον καταστῆ φοβερά πληγὴ διὰ τὸν τόπον. Καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις ἐξεπέμφθησαν σώματα ἐκδρόμων πρὸς σύλληψιν τῶν ληστῶν. Ἐντὸς μικροῦ διαστήματος τὰ δεσποτήρια ἦσαν πεπληρωμένα ληστῶν καὶ ἡ ἀγχόνη, ἡ πυρετις καὶ ὁ μόλυβδος ἤρχισαν νὰ διασπείρῃσι σωτήριόν τινα φρίκην.

Οἱ μᾶλλον διαβόητοι ἀρχιλησταὶ εἶχον ἤδη περιπέσει εἰς τὰς χεῖρας τῶν Γάλλων. Μόνος ὁ Φρά Διάβολος ἤξευρε νὰ διαφεύγῃ διὰ τῆς συνήθους αὐτῷ πανουργίας ὅλας τῶν τὰς ἀνάζητήσεις καὶ ἐνέδρας. Καὶ ὅτε ὁ στρατηγὸς Μασσένας ἐπεκλήρυξε τιμὴν χιλίων λιρῶν διὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀρχιληστοῦ, οὐδὲ τότε εὐρέθη κανεὶς, ὁ ὁποῖος νὰ τολμήσῃ νὰ προδώσῃ τὸν φοβερόν τοῦτον ἄνδρα, διότι ἕκαστος ἐγνώριζε καλῶς ὅτι οἱ ὀπαδοὶ τοῦ θὰ τὸν ἐξεδικούντο. Οἱ Γάλλοι εἶχον τοποθετήσῃ εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς χώρας, ὅπου ἡ ἀσφάλεια ἐκινδύνευεν ἐκ τῆς συμμορίας τοῦ Fra Diavolo, μικρὰ καὶ μεγάλα στρατιωτικὰ ἀποσπάσματα πρὸς σύλληψιν αὐτοῦ, ἀλλὰ δι' αὐτῶν οὐδὲν ἄλλο κατώρθωσαν εἰμὴ ὅτι ὁ ἀρχιληστής ἔγεινε προσεκτικώτερος καὶ συνετώτερος καὶ δὲν ἐξετέλει πλέον τόσον συχνὰ τὰς εἰς τὴν χώραν ἐπιδρομὰς του. Καὶ εἰς τὴν πόλιν Ἰτρι ἦλθε στρατιωτικὸν ἀπόσπασμα τοῦ γαλλικοῦ πεζικοῦ. Οἱ στρατιῶται, ἐλλείποντος ἄλλου χώρου, κατέλυνον εἰς τὰς οἰκίας τῶν ἰδιωτῶν, ὅπου δῆποτε εὕρισκον θέσιν. Εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς πόλεως ἐτάχθησαν φρουραὶ οὕτως ὥστε οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ διέλθῃ διὰ τῆς πόλεως ἀπαρτῆρητος.

3.

Περὶ τὴν δροσερὰν χαραυγὴν θερινῆς τινος ἡμέρας διήρχετο τὰς στενάς ἀγυῖας τῆς πόλεως Ἰτρι δίτροχον ὄχημα, ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἐν Καλαβρία μεταχειρίζονται οἱ γεωργοὶ καὶ οἱ περιοδεύοντες μεταπράττει, διευθυνόμενον πρὸς δυσμὰς τῆς πόλεως. Γοργὸς καὶ εὐθυμὸς ἐτριπόδιζεν ἐπὶ τοῦ ἀθλίου λιθοστρώτου ὁ τὸ ὄχημα ἔλκων ἡμίονος, καὶ ἡ νεαρὰ ἡνίοχος, καθημένη ἐπὶ τῆς ἐτέρας τῶν κιβωτῶν, αἵτινες ἀπετέλουν τὸ φόρτωμα τοῦ κάρρου, μετὰ μεγάλης δυσκολίας κατάρθωνε νὰ κρατήσῃ τὴν ἰσορροπίαν τοῦ ὀχήματος, σειομένου καὶ ταλαντευομένου ἕνεκα τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ἐδάφους. Μόλις ἀφ' οὗ παρήλθε τὸ λιθόστρωτον ἡ φορτηγὸς ἄμαξα ἔλαβεν ὁμαλωτέραν καὶ ἡσυχωτέραν πορείαν, καὶ ἡ ἡνιοχοῦσα νεᾶνις ἐχαλάρωσε τὰς ἡνίας, διότι τὸ ζῶον δὲν εἶχε πλέον ἀνάγκην τόσον ἐπιμελοῦς καὶ προσεκτικῆς διευθύνσεως.

Εἰς τὴν ἐσχάτην οἰκίαν τῆς πόλεως οἱ Γάλλοι εἶχον ἰδρῶση φυλακεῖν τι, ἐν ᾧ νυχθημερὸν ἐφρούρουσαν στρατιῶται ὑπὸ τὴν διευθύνσιν ἐνὸς δεκανέως. Μόλις ἐφθάσεν ἐκεῖ ἡ νεᾶνις ἐσταμάτησε τὸ ὄχημα, γνωρίζουσα καλῶς ὅτι δὲν ἠδύνατο οὐδὲ βῆμα νὰ προχωρήσῃ, χωρὶς νὰ δώσῃ προηγουμένως λόγον περὶ τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ τέρματος τοῦ ταξειδίου της εἰς τοὺς φρουροῦντας στρατιώτας. Ὁ δεκανεὺς ἐπλησίασεν εἰς τὸ ὄχημα, συνοδευόμενος ὑπὸ ἐνὸς στρατιώτου.

„Δὲν βλέπεις ἐκεῖ — τί ὥραϊος ἀγωγιάτης!“ εἶπε γελῶν καὶ θωπεύων τὴν νεαρὰν ἡνίοχον ὑπὸ τὸν πώγωνα. „Καὶ γιὰ ποῦ, ἂν θέλῃ ὁ Θεός, ὥραϊά μου, μικρὴ μου μαυρομάτα;“

„Πηγαίνω εἰς τὴν Τερρατσίνα, καθὼς βλέπετε“, ἀπήντησεν ἡ Μαριέττα βραχέως καὶ ἀποτόμως· „αὐτὸς ὁ δρόμος δὲν εἴμπορεῖ νὰ μὲ φέρῃ εἰς κανὲν ἄλλο μέρος.“

„Καὶ τί ἔχεις αὐτοῦ μέσα εἰς τὰ κιβώτια, κόρη μου; αὐτὰ δὲ εἶναι ὁλόκληρη ἀποθήκη.“

„Νομίζετε ἴσως, ὅτι εἴμπορὼ κάθε ἡμέραν νὰ πηγαίνω δέκα μίλια μακριὰ, ἀπὸ τὸ Ἰτρι ἕως εἰς τὴν Τερρατσίνα;“ ἀπήντησεν ἡ Μαριέττα. „Αὐτὸ δὲν θὰ ἤξιζε τὸν κόπον, καὶ ἐκτὸς τούτου ἔχω εἰς τὸ σπίτι γρηὰ μητέρα ἄρρωστη, καὶ δὲν εἴμπορὼ νὰ λείπω συχνὰ ἀπὸ κοντά της. Μόλις μιὰ φορὰ τὴν ἐβδομάδα πηγαίνω ἐκεῖ νὰ πωλήσω μαρόνια, σῦκα καὶ κουκουνάρια καὶ κάποτε μερικὰ καλάδια πορτοκάλια καὶ ἀμύγδαλα.“

„Ἀνοίξε λοιπὸν τὰ κιβώτια νὰ ἴδωμεν τὰ περιεχόμενα“, εἶπεν ὁ Γάλλος καὶ πηδῆσας ἐπὶ τῆς ἀμάξης ἠνοίξεν ἐν ἐκ τῶν κιβωτίων. „Εἰς σᾶς τὰς γυναῖκας δὲν πρέπει κανεὶς νὰ ἔχῃ μεγάλην ἐμπιστοσύνην. Προχθὲς ἐπιάσαμεν ἐκεῖ πέρα ἔστὸ Φόντι δύο βαρέλια, καὶ ὅτε τὰ ἠνοίξωμεν, ἀντὶ μαρσάλας, ἦσαν γεμάτα πυρίτιδος διὰ μίαν ἀπὸ τὰς ληστρικὰς συμμορίας σας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν θανατώσῃ ἕως τώρα κάμποσους ἀπὸ τοὺς στρατιώτας μας.“

„Τὰ κάστανά μου ἐκपुरσοκροτοῦν, ὅταν τὰ ψήνετε ἔτῃ φωτιᾷ, ἀλλὰ δὲν θανατώνουν κανένα“ εἶπεν ἡ Μαριέττα γελῶσα, „ἰδέτε, ἐδῶ ἐπάνω εἶναι τὰ σῦκα“ αὐτὰ δὲν πρέπει νὰ πιέζωνται, καὶ ὑποκάτω — κυττάξετε ἐδῶ — πῶς λαμπυρίζουν τὰ κάστανά μαρόνια.“

„Καὶ τί περιέχει τὸ ἄλλο κιβώτιον;“

„Σὰς τὸ εἶπα δᾶ, κουκουνάρια καὶ ἀμύγδαλα.“ Ἐσήκωσε τὸ σκέπασμα τοῦ κιβωτίου, ὅπως ὁ δεκανεὺς βεβαιωθῇ περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων της. Ὅτε ὅμως ὁ δεκανεὺς ἤρχισε νὰ ἀνακατῶνῃ τοὺς καρπούς με ἀμφοτέρως τὰς χεῖρας, ὅπως εἰσδύσῃ εἰς τὸ βάθος τοῦ κιβωτίου, ἡ Μαριέττα ἀπώθησεν ἀποτόμως με ἰσχυρὰν τῶν χειρῶν της κίνησιν τοὺς βραχίονας τοῦ στρατιώτου. „Τώρα δὲ ἀρκεῖ“ εἶπε με ἀπότομον ὕφος, „νομίζετε ἴσως, ὅτι ἔχω νὰ χάνω τόσον καιρὸν, ὅπως ἐσεῖς; Ἐβεβαιώθητε ἀρκετά, ὅτι τὰ κιβώτιά μου δὲν περιέχουν ἄλλο τίποτε παρὰ καρπούς. Ἀφήσετέ με λοιπὸν τώρα, διὰ νὰ φθάσω ἐγκαίρως εἰς Τερρατσίναν.“ Καὶ χωρὶς νὰ περιμείνῃ καμμίαν ἀπάντησιν, ἔκλεισε τὸ κιβώτιον, ἐκάθισεν ἐπάνω καὶ ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον της.

Γελῶν ἐπήδησεν ὁ Γάλλος κάτω ἀπὸ τοῦ ὀχήματος, καὶ παρατηρῶν τὴν νεάνίδα προσελαύνουσαν καὶ ἀπομακρυνομένην, εἶπε με σιγελὴν φωνήν: „Κορίτσι τοῦ διαβόλου, θὰ πέσης πάλιν εἰς τὰ χέρια μου!“

Ὁ τόπος καθίστατο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀγριώτερος καὶ βραχυδέστερος, καθ' ὅσον τὸ ὄχημα ἐπλησίαζε πρὸς τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης· ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ ἠνοίγοντο βαθεῖται φάραγγες, ἐν αἷς ἐκελάρυζον διαυγῇ ἐκ τῶν ὀρέων πηγάζοντα ὕδατα καὶ ἐξήπλωνον τὰς δροσερας σκιὰς τῶν οἱ δρυμοὶ τῶν ἐλατῶν. Εἰς μίαν ἐκ τῶν στενῶν τούτων κοιλάδων ἦγε τετριμμένη ἀτραπός, πρὸς ἣν διηύθυνεν ἡ Μαριέττα τὸ ὄχημά της.

Εἶχεν ἤδη διανύσῃ ἀρκετὸν διάστημα ἐπὶ τῆς ἀτραποῦ ταύτης, ὅτε αἰφνης ἐσταμάτησε καὶ ἔρριπεν ἐταστικά βλέμματα περίξ αὐτῆς ἐντεινύουσα τὰ ὄψα καὶ εἰς τὸν ἐλάχιστον θόρυβον. Ἀλλὰ ἐφ' ὅσον ἐξικνεῖτο ἡ ὄψις καὶ ἡ ἀκοή αὐτῆς, οὐδὲν ἄλλο ἠδυνήθη νὰ διακρίνῃ ἢ τὸ κελάρυσμα τοῦ ῥύακος καὶ τὸν ψίθυρον τῶν δένδρων. Ἡ Μαριέττα ἐνευσεν ἐλαφρῶς με τὴν κεφαλὴν, εὐχαριστημένη με τὸ ἀποτέλεσμα τῆς περισκοπήσεως αὐτῆς, εἶτα ἠνέωξε τὴν μίαν ἐκ τῶν κι-

βωτῶν καὶ ἤρχισε νὰ θέτῃ τοὺς καρποὺς τῶν πιτύων εἰς τινὰ σάκκον, τὸν ὁποῖον εἶχε φέρῃ μεθ' ἑαυτῆς εἰς τὸ ὄχημα. Μετ' οὐ πολὺ ἐφάνη ὁ πυθμὴν, ἀν καὶ ἡ κιβωτὸς εἶχε κενωθῇ μόνον κατὰ τὸ ἐν τρίτον. Ταχέως ἐσήκωσε τὸ διάφραγμα τοῦτο καὶ ἤδη ἐφάνη εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς κιβωτοῦ κείμενος ἐπὶ στρώματος φύλλων ἀνὴρ τις κεκυρτωμένος.

„Νὰ μὲ πάρῃ ὁ διάβολος, ἀν ξανακάμω τέτοιον ταξεῖδι“, εἶπε σιγαλά, ἀνεγειρόμενος μετὰ δυσκολίας „καλὴτερα νὰ μὲ βράζουν ὀκτῶ ἡμέρας εἰς τὴν κόλασιν.“

„Νὰ ἔχωμεν χάριν εἰς τὴν Παναγίαν, ὅτι μας ἐπέτυχε τὸ τύχημα“ ἀπήντησεν ἡ Μαριέττα, „ὀλίγον ἔλειψε, νὰ χάσωμεν τὸ ριποκίνδυνον παιγνίδι μας.“

„Σὺ, Μαριέττα μου, εἶσαι πάντοτε φρόνιμη καὶ γενναία“ εἶπεν ὁ Φρὰ Διάβολος μετὰ τρυφερότητος ἐλκύνων πρὸς ἑαυτὸν καὶ ἀσπαζόμενος τὴν σώτειράν του.

„Εἰς τὸ σπίτι τῆς μητέρας μου δὲν ἦσαν ἀσφαλισμένοι· εἰμποροῦσαν νὰ σὲ ἀνακαλύψουν κάθε στιγμὴ“ εἶπεν ἡ Μαριέττα „διότι οἱ Γάλλοι τῶρα μυρίζονται ὅλα τὰ μέρη περισσότερον ἀπὸ ποτὲ καὶ κάθε ἕνας ἐπιθυμεῖ νὰ κερδήσῃ τὰ χρήματα τοῦ Ἰούδα. Ἀλλὰ τῶρα δὲν φοβοῦμαι πλέον τίποτε, τοῦλάχιστον ἐπὶ τοῦ παρόντος· ἀφ' ὅτου ἐξύρισες τὰ γένειά σου, οὔτε ἡ μητέρα σου δὲν εἰμπορεῖ νὰ σὲ γνωρίσῃ, καὶ ὅταν θὰ πηγαίνῃς ὡς πραγματευτὴς ἀπὸ μέρος εἰς μέρος, δὲν θὰ εἰμπορέσῃ κανεὶς νὰ καταλάβῃ ὅτι εἶσαι σὺ ὁ τρελλὸς μου Μιχάλης.“

Ἐξήγαγεν ἐκ τῆς μιᾶς κιβωτοῦ μικράν τινὰ σανίδα ἐξ ἐκείνων, τὰς ὁποίας οἱ πραγματευταὶ ἐν Ἰταλίᾳ μεταχειρίζονται πρὸς μετακόμισιν τῶν ἐμπορευμάτων των, ἔπειτα ἔλαβεν ἐκ τινος περιτετυλιγμένου χαρτίου διάφορα μικρὰ ὀντικείμενα, ταινίας, βελόνας, κομβία καὶ ἄλλα τοιαῦτα πράγματα, τὰ ὁποῖα αἱ γυναῖκες καὶ τὰ κοράσια τῶν χωρικῶν συνήθως ἀγοράζουσι, τὰ ἐτοποθέτησεν ἐπὶ τῆς σανίδος καὶ ἐκρέμασεν αὐτὴν ἀπὸ τὸν τράχηλόν του.

„Ἔτσι, τῶρα ὁ πραγματευτὴς εἶναι ἔτοιμος“ ἐξηκολούθησε γελῶσα, „τῶρα πηγαινὲς εἰς τὸ Σὰν Σεβερίνο καὶ ἔσο πάντα προσεκτικός. Ὅταν φθάσῃς ἐκεῖ, πηγαινὲς νὰ εὔρῃς τὴν θειάν μου καὶ νὰ τῆς εἰπῇς ὅτι εἰς ὀλίγας ἡμέρας ἔρχομαι καὶ ἐγώ, ἴσως ἔρχεται μαζὴ καὶ ἡ μητέρα μου, διότι χωρὶς ἐμὲ δὲν θὰ εἰμπορέσῃ νὰ μείνῃ εἰς τὸ Ἴτρι. Καὶ τότε θὰ βλεπώμεθα συχνά. Πρέπει καὶ ἐγὼ διὰ σὲ νὰ ἔχω τὰ μάτια μου ἀνοικτά, διὰ νὰ μὴ πέσῃς εἰς κανένα κίνδυνον.“

„Οἱ σύντροφοί μου θὰ μὲ περιμένουν ἐκεῖ“ ἠναγκάσθησαν νὰ μείνουν ἄργοι περισσότερον ἀφ' ὅτι εἶναι συνειδησμένοι“ εἶπεν ὁ Φρὰ Διάβολος, „προσπάθησε νὰ ἔλθῃς γρήγορα, ἀγαπητὴ μου· ὅταν εἰξέρω ὅτι εἶσαι μακρόν μου, εἶμαι ἀνήσυχος καὶ ἡ ἀνησυχία μου ἐμποδίζει τὴν ἐνέργειάν μου.“

Ἀκόμη μίαν φορὰν ἐνηγκαλίσθησαν ἀλλήλους οἱ δύο ἔρασταί, καὶ εἶτα ὁ Μιχάλης Πέτσος ἀνεχώρησε δρομαῖος. Ἡ δὲ Μαριέττα διηύθυνε πάλιν τὸ ὄχημά της κατὰ τὸν δρόμον, τὸν ἄγοντα εἰς Τερρατσίναν.

Μετ' ὀλίγον χρόνον ἀφίκετο ἐσπέραν τινὰ εἰς τὴν μικρὰν πόλιν Σὰν Σεβερίνο ἀπόσπασμα γάλλων στρατιωτῶν, ὅπως διανυκτερεύουσιν ἐκεῖ καὶ τὴν ἐπομένην πρωΐαν ἀναλάβωσι τὴν περαιτέρω πορείαν των. Ὁ ἀξιωματικὸς μὲ πέντε ἀνδρας κατέλυσαν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ἐνῶ οἱ λοιποὶ στρατιῶται, πεντήκοντα περίπου τὸν ἀριθμὸν, ἐζήτησαν ὅπου καὶ ὅπως ἡδύναντο καταφύγιον, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν θερμὴν τοῦ θέρους νύκτα δὲν ἦτο δυσεύρετον. Ὁ ἀξιωματικὸς ἐν τῷ ξενοδοχείῳ εἶχε διατάξῃ μίαν φιᾶλην οἴνου καὶ ἐκάθισεν

ἔξω πρὸ τῆς οἰκίας ὑπὸ τὰς ἡνδισμένας πορτοκαλλέας, ἀναπνέων τὸν δροσερὸν τῆς ἐσπέρας ἀέρα.

Αἰφνης ἡσθάνθη ἐπὶ τοῦ ὤμου του τὸ βάρος ξένης χειρὸς, καὶ στραφείς εἶδε τὸν ξενοδόχον, ὅστις ἤθελε προφανῶς νὰ τῷ ἀνακοινώσῃ σπουδαῖόν τι μυστικόν, διότι διὰ τοῦ δακτύλου ἐπὶ τοῦ στόματος ἔνευσεν αὐτῷ νὰ τηρήσῃ σιωπὴν. Ὁ ξενοδόχος ἦτο ἡδὴ ἀνὴρ ἄρκετὰ ἡλικιωμένος μὲ πολλὰν γενειάδα καὶ κόμην, μελαχροινὸν πρόσωπον καὶ ἀπαισίως ἀστράπτοντας ὀφθαλμούς.

„Ἐχω νὰ σᾶς ἀνακοινώσω κάτι τί σπουδαῖον“ ἐψιθύρισεν εἰς τὸ οὖς τοῦ Γάλλου ἀξιωματικοῦ.

„Τί συμβαίνει; — λέγετε“ διέταξεν ὁ Γάλλος.

„Δι' ὄνομα Θεοῦ, μὴ φωνάζετε. Σιγαλά!“ εἶπεν ὁ ξενοδόχος περιδεής. „Δὲν πρέπει νὰ ἡξεύρῃ κανεὶς, ὅτι συνομιλοῦμεν ἐδῶ μετὰξὺ μας.“

Ὁ ἀξιωματικὸς ἔγεινε περίεργος· ὁ ξενοδόχος ἐφέρετο τόσον μυστηριωδῶς ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ πράγματος ἐκτάκτου σπουδαιότητος καὶ σοβαρότητος.

„Ὁ Φρὰ Διάβολος εὐρίσκεται ἐδῶ“ ἐξηκολούθησε ψιθυρίζων ὁ ξενοδόχος τόσον σιγά, ὥστε μόλις ἠκούετο, „ἀλλά, δι' ὄνομα Θεοῦ, μὴ ἀναφέρῃτε τὸ ὄνομά μου, διότι ἄλλως εἶμαι χαμένος.“

Ὁ ἀξιωματικὸς ἀνεπήδησεν ἐκ τῆς θέσεώς του, ὡς ὑπὸ μηχανῆς τινος ἀνωθούμενος.

„Ποῦ εἶνε ὁ ληστής; ποῦ;“ ἠρώτησε μετὰ σπουδῆς καὶ τεταραγμένος.

Ὁ ξενοδόχος ἔνευσεν αὐτῷ, νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ.

„Βλέπετε ἐκεῖ πέρα ἐκεῖνο τὸ παλαιὸ σπίτι μὲ τὸ ἐργαστήριον εἰς τὸ ἰσόγειον; Ἐκεῖ κατοικεῖ ὁ γέρων Φαρινέλλης, ὁ ὁποῖος ἀγοράζει ὅλα τὰ πράγματα, ὅσα εἰμπορεῖ νὰ μεταπωλήσῃ κατόπιν. Ἀγοράζει ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὸν Φρὰ Διάβολον διάφορα πράγματα καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν στέκονται ἐμπρὸς εἰς τὴν θύραν τοῦ ἐργοστασίου του πολλὰ φορτωμένοι ἄμαξαι, ἐκ τῶν ὁποίων μεταφέρουσι τὸ φορτίον εἰς τὸ ἐνδότερον μέρος τῆς οἰκίας μερικοὶ λησταὶ ἐκ τῆς συμμορίας τοῦ Φρὰ Διαβόλου. Ὁ Φαρινέλλης κερδίζει πολλὰ χρήματα ἀπ' αὐτὴν τὴν ἐργασίαν, διότι ἐνῶ ἀγοράζει ἀπὸ τοὺς ληστὰς μὲ ὀλίγα λεπτὰ τὰ λάφυρά των, τὰ πωλεῖ ἔπειτα εἰς ὑψηλὰς τιμὰς. Διότι πρέπει νὰ εἰξεύρετε, Κύριε, ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα πηγαίνουν μὲ τὸ πλοῖον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν μικρὰν Ἀσίαν.“

„Καὶ πιστεύεις, ὅτι ὁ Φρὰ Διάβολος εἶνε μέσα εἰς τὸ σπίτι;“ διέκοψεν ἀνυπομόνως τὸν ξενοδόχον ὁ Γάλλος.

„Βεβαίωτατα. Ἐδῶ εἰξεύρει ὅτι εἶνε ἀσφαλισμένος καὶ ἔρχεται μὲ ὅλον τὸ θάρρος· τὸν εἶδαν νὰ εἰσέρχεται εἰς τὸ σπίτι καὶ χωρὶς ἄλλα θὰ περάσῃ ἐδῶ αὐτὴν τὴν νύκτα. Βεβαίως ἂν ἡξεύρεν ὅτι ἐδῶ εἶναι Γάλλοι, δὲν θὰ ἤρχετο. Τώρα, ἐν ὅσῳ οἱ Γάλλοι μένουν ἐδῶ, δὲν τολμᾷ νὰ ἐξέλθῃ καὶ θὰ μείνῃ εἰς τοῦ φίλου του Φαρινέλλη κρυμμένος, ἕως ὅτου σεῖς ἀναχωρήσετε ἐδῶθεν.“

„Πολὺ καλὰ. Ἀν αὐτὰ τὰ ὁποῖα λέγεις εἶναι ἀληθινὰ, θὰ φροντίσω ὅπως λάβῃς ἐσὺ τὸ βραβεῖον τῶν χιλίων λιρῶν.“

Τὸ ὀρολόγιον τοῦ πύργου ἐν τῇ πόλει τοῦ Ἁγίου Σεβερίνου εἶχε κτυπήσῃ τὴν ὥραν τοῦ μεσονυκτίου καὶ ἐκ διαφόρων μερῶν ἐπλησίαζον σκοτεινὰ φάσματα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Φαρινέλλης. Ἀκροποδητεῖ καὶ ἀθορόβως βαδίζοντες ἐζήτουν τὰ σκοτεινότερα μέρη τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐντὸς ὀλίγων στιγμῶν συνηθροίσθησαν εἴκοσι ἄνδρες. Αἱ οἰκίαι ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ τὰς θερμὰς τοῦ θέρους νύκτας δὲν κλείονται, καὶ ἐπομένως δύναται τις νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὰς ἀνεμπόδιστως. Ὁ

ἀξιωματικός ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ θυλακίου ἐν κλεπτοφάναρν, ἔνευσεν εἰς τέσσαρας στρατιώτας νὰ τὸν συνοδεύσωσι καὶ διέταξε τοὺς λοιποὺς νὰ περικυκλώσωσι τὴν οἰκίαν· εἴτα προῦχώρησε μετὰ προσοχῆς ἀποφεύγων καὶ τὸν ἐλάχιστον θόρυβον.

„Μέσα εἰς τὸ θερμὸν δωμάτιον δὲν θὰ κοιμᾶται βεβαίως ὁ ληστής· ἂν ἐξετάσωμεν κατ' ἀρχὰς τὸ ὑπαιθρον“, ἐψιθύρισεν ὁ ἀξιωματικὸς εἰς τοὺς στρατιώτας, οἵτινες ἠκολούθουν κρατοῦντες τὰ πιστόλια μὲ σηκωμένους τοὺς λόκους.

Ἡ εἰκασία αὕτη τοῦ ἀξιωματικοῦ ἦτο ἐπιτυχής. Ἐν τῷ μικρῷ παρὰ τὴν οἰκίαν κηπαρίῳ ἐκοιμᾶτο ὁ ληστής ὑπὸ

μορία ὅτι εἶχε διαμελισθῇ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ τοῦλάχιστον οὐδὲν ἠκούσθη πλέον ἔκτοτε περὶ αὐτῆς.

Ἡ δίκη τοῦ τολμηροῦ ἀρχιληστοῦ διήρκεσεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον· ἤλπιζον οἱ δικασταὶ ὅτι ἐκ τῆς ὁμολογίας αὐτοῦ θὰ ἐμάνθανον καὶ τῶν λοιπῶν συνενόχων τοῦ τὰ ὀνόματα, ἀλλὰ εἰς μάτην· οὐδεμίαν προδοτικὴν λέξιν ἐπρόφεραν τὰ χεῖλη του. Τῇ 13. Νοεμβρίου 1806 ὁ Φρὰ Διάβολος ἀπεκεφαλίσθη ἐν Νεαπόλει. Κατὰ τὴν πορείαν αὐτοῦ πρὸς τὸ ἱκρίωμα, συνώδευσεν αὐτὸν ὁ παλαιὸς του φίλος καὶ ἐν τῇ μονῇ συνάδελφος Βερνάρδος, ὁ πρῶν γραμματεὺς τοῦ ἡγεμόνος Ρούφφου.

Ο ΝΕΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ Β'. ΚΑΙ Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ ΑΓΓΟΥΣΤΑ ΒΙΚΤΩΡΙΑ.

τὴν σκηνὴν του ἐν βαθυτάτῳ ὕπνῳ, ἀμέριμνος, καὶ ἐντελῶς ἐνδεδυμένος. Κοιμώμενον εἰσέτι ἐδέσμευσαν αὐτὸν οἱ στρατιῶται καὶ ἔπειτα ἔφεραν ἐκ τῆς οἰκίας τὸν γέροντα Φαρινέλλην ἐπίσης δέσμιον.

Ὅλα ταῦτα συνέβησαν τόσον ταχέως καὶ τόσον ἀθορύβως, ὥστε οὐδεὶς ἐν τῇ πόλει παρετήρησε τὸ παραμικρόν. Οἱ κάτοικοι πάντες ἦσαν βυθισμένοι εἰς βαθὺν ὕπνον, καὶ ὅτε τὴν πρῶϊαν ἀφυσπνίσθησαν, τὸ ἀπόσπασμα τῶν Γάλλων στρατιωτῶν εὗρίσκετο ἤδη ἀπὸ πολλοῦ ἐν τῇ πορείᾳ του πρὸς τὴν Νεάπολιν ὁμοῦ μὲ τὸν ἀρχιληστήν, ἐνῷ ὁ γέρον Φαρινέλλης εἶχε ριφθῇ προσωρινῶς εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ Ἀγίου Σεβερίνου. Ἀμέσως διεδόθη εἰς τὴν πόλιν καὶ ὅλα τὰ περίχωρα ἡ φήμη τῆς συλλήψεως τοῦ ἀρχιληστοῦ, καὶ ἀπο τῆς στιγμῆς ταύτης ἐφαίνετο καὶ ἡ ὅλη αὐτοῦ συμ-

“Ὅστις ἀπὸ τοῦ 1830 μέχρι τοῦ 1850 ἐπεσκέφθη τὴν Νεάπολιν καὶ ἔκαμε μικρὰν ἐκδρομὴν εἰς τὸ τερπνότατον Pozzuoli, θὰ διέβη ἐξ ἁπαντος διὰ τῆς Μαργελλίνας, τῆς θαυμασίας ἐκείνης ἐξοχῆς, περὶ τῆς ὁποίας ἀκόμη μέχρι τῆς σήμερον ἰσχύει τὸ λεγόμενον „Pezzo del cielo in terra caduto“ (τεμάχιον οὐρανοῦ πεσὸν ἐπὶ τῆς γῆς). Πλησιεστατα εἰς τὴν ὁδὸν εὗρίσκετο, ὑπὸ δαφνῶν καὶ μυρσινῶν περικεκαλυμμένον τὸ „ξενοδοχεῖον τοῦ Διαβόλου“. Ἰδιοκτήτης τοῦ μικροῦ τούτου καπηλείου ἦτο ἡ Μαριέττα, ἡ πρῶν ἐρωμένη τοῦ ἀρχιληστοῦ Φρὰ Διαβόλου, πρὸς τιμὴν τοῦ ὁποίου εἶχεν ὀνομάσῃ τὴν οἰκίαν ξενοδοχεῖον τοῦ Διαβόλου. Ἐμεινεν ἀνὺπανδρος καὶ ἀπέθανε γράϊα κατὰ τὸ φθινώπωρον τοῦ 1858 καὶ μετ' αὐτῆς ἐχάθη ἡ τελευταία ζωντανὴ ἀνάμνησις τοῦ „τρελλοῦ Μιχάλη“ τοῦ τρομεροῦ Φρὰ Διαβόλου.

